

Udskriftsdato: 3. januar 2026

VEJ nr 9124 af 19/12/2005 (Gældende)

Generalauditørens vejledning om myndigheders adgang til at foretage efterforskningsskridt i militære straffesager

Ministerium: Forsvarsministeriet

Journalnummer: Forsvarsmin.,
Forsvarets Auditørkorps, j.nr.

Generalauditørens vejledning om myndigheders adgang til at foretage efterforskningsskridt i militære straffesager

Denne vejledning udsendes med henblik på at give en generel rettesnor for militære myndigheders behandling af lovovertrædelser omfattet af den militære straffelov, straffeloven samt færdselsloven m.v., herunder at orientere om de bestemmelser i militær retsplejelov og retsplejeloven, der nærmere regulerer militære myndigheders adgang til i medfør af ovennævnte bestemmelser at foretage efterforskningsskridt.

Som udgangspunkt varetages efterforskningen i militære straffesager af auditørerne med bistand fra auditørfuldmægtige jf. militær retsplejelovs § 6, stk. 2. Kun i tilfælde, hvor det ikke på forhånd har været muligt at indhente auditørens bemyndigelse, kan militære myndigheder således foretage uopsættelige efterforskningsskridt i disse sager.

I medfør af militær retsplejelovs § 9, stk. 2 har Generalauditøren ved *bekendtgørelse nr. 1109 af 4. november 2005 om militære myndigheders adgang til at foretage uopsættelige efterforskningsskridt i tilfælde, hvor auditørens afgørelse ikke kan indhentes* nærmere fastlagt, hvilke militære myndigheder der kan foretage uopsættelige efterforskningsskridt i militære straffesager. Ved ”militære myndigheder” forstås i denne sammenhæng chefer på militære tjenesteder, militært personel som tjenestedschefer konkret bemyndiger til at foretage uopsættelige efterforskningsskridt samt militærpolitiet.

Herudover er der i militær retsplejelov tillagt militære myndigheder og overordnede en række særlige kompetencer, ligesom der i medfør af retsplejeloven er indgreb, der kan foretages af enhver.

Disse kompetencer og indgreb er ikke omfattet af ovennævnte uopsættelige efterforskningsskridt, og vil blive behandlet i et særskilt afsnit til sidst.

Det understreges, at der er tale om en absolut undtagelse, når militære myndigheder skal foretage efterforskningsskridt uden forudgående bemyndigelse fra en repræsentant fra Forsvarets Auditørkorps. Det kræver for det første, at det ikke har været muligt at komme i forudgående kontakt med auditørpersonel og for det andet, at indgrebet er uopsætteligt. I disse tilfælde er der til gengæld en pligt for de militære myndigheder til at foretage de uopsættelige efterforskningsskridt.

Et efterforskningsskridt er uopsætteligt, når øjeblikkelig indgriben er påkrævet for at sikre bevismidler eller pågribe personer mistænkt for et strafbart forhold.

Proceduren for militære myndigheders reaktion ved militære straffesager vil herefter være, at de militære myndigheder straks de får kendskab til eller formodning om et strafbart forhold først skal forsøge at komme i kontakt med en repræsentant fra Forsvarets Auditørkorps. Telefonnumre på kontaktpersoner i auditørkorpset vil forefindes på alle tjenestesteder.

Ved kontakt til auditøren modtages nærmere instruktion og bemyndigelse til hvordan den militære myndighed nærmere skal forholde sig.

Såfremt det ikke er muligt at komme i kontakt med Forsvarets Auditørkorps, foretages en vurdering af, hvorvidt det påtænkte efterforskningsskridt er uopsætteligt. Ved afvejningen af om efterforskningen er uopsættelig, må det vurderes, om det er nødvendigt hurtigt at foretage et af de nedenfor beskrevne efterforskningsmæssige tvangsindgreb, herunder om formålet med indgrebet eller muligheden for at gennemføre dette forspildes eller bliver væsentlig forringet, såfremt indgrebet skal afvente Auditørkorpsets godkendelse.

Der vil således forekomme situationer i dagligdagen, hvor det vil være uhensigtsmæssigt og øjemedet dermed vil forspildes, hvis der ikke straks foretages efterforskning, f.eks. anholdelse af en flygtende gerningsmand og undersøgelser i forbindelse med ulykker/færdselsuheld m.v.

I praksis kan sådanne situationer navnlig tænkes at forekomme ved militærøvelser i ind- og udland samt i særdeleshed i forbindelse med militært personel udsendt til internationale missioner, hvor omstændighederne kan gøre det vanskeligt eller umuligt at komme i kontakt med Forsvarets Auditørkorps.

Kontakten til Forsvarets Auditørkorps vil derfor i disse situationer helt naturligt først ske efterfølgende, eller evt. ved tvivl under efterforskningen på selve stedet.

Udgangspunktet er dog, at Forsvarets Auditørkorps og vedkommende militære chef straks skal underrettes ved indgreb foretaget af militærpolitiet. Ved indgreb foretaget af den militære chef eller de han har bemyndiget til at foretage uopsættelige efterforskningsskridt, skal Forsvarets Auditørkorps hurtigst muligt underrettes herom.

A. De uopsættelige efterforskningsskridt.

I. Sikring af identitet

Efter militær retsplejelovs § 7, jf. retsplejelovens § 750 er såvel militære som civile personer forpligtet til på militært område på forlangende at opgive navn, adresse og fødselsdato.

Uden for militært område er kun militært personel forpligtet til på forlangende at opgive navn, adresse og fødselsdato.

II. Legemsbesigtigelse overfor sigtede og andre.

1. Efter retsplejelovens § 792a, stk. 1, må besigtigelse af en sigtets legeme kun foretages, såfremt den pågældende med rimelig grund er mistænkt for en lovovertrædelse, der er undergivet offentlig påtale, og besigtigelsen er af væsentlig betydning for efterforskningen.

Legemsbesigtigelse omfatter besigtigelse af legemets ydre, herunder optagelses af fotografier, aftryk og lignende af legemets ydre samt visitation af det tøj, som den pågældende er iført, jf. tillige militær retsplejelovs § 12.

2. I andre situationer end de ovennævnte, herunder ved legemsbesigtigelse af andre end sigtede, kan besigtigelse kun foretages af de militære myndigheder med den pågældendes samtykke, der så vidt muligt skal være skriftligt.

III. Lægeundersøgelse af forurettede.

Der bør hurtigst muligt indhentes lægeerklæring (politiattest) vedr. forurettede, der kan have pådraget sig personskade som følge af færdselsuheld o.l. eller legemskrækelse f.eks. vold, voldtægt o.l. med henblik på at dokumentere omfanget af personskaden eller legemskrækelsen.

IV. Legemsundersøgelse af sigtede (udtagning af blodprøver).

1. Da blodprøver kan have bevisværdi eller have indflydelse på strafudmålingen i andre overtrædelser end sager om overtrædelse af militær straffelovs §§ 20 og 21 samt færdselslovens §§ 53 og 54, kan der desuden ske udtagning heraf i medfør af retsplejelovs § 792a, stk. 2, nr. 1 og § 792b, stk. 2.

Der tænkes f.eks. på straffelovsovertrædelser som § 138 udsættelse af personer eller formueværdier for fare i beruset tilstand, § 216 voldtægt eller § 244 vold forøvet på militært område uden for tjenesten, jf. militær retsplejelovs § 2, stk. 2

2. Der kan ske udtagning af blodprøver af sigtede i sager såfremt:

- der er begrundet mistanke om en lovovertrædelse, der efter loven kan medføre fængsel 1 år og 6 måneder eller derover, eller en uagtsom legemsbeskadigelse efter straffelovens § 249, 1. led og
- undersøgelsen må antages at være af afgørende betydning for efterforskningen.

3. Uden for de ovenfor nævnte tilfælde kan udtagelse af blodprøver tillige foretages, såfremt der er begrundet mistanke om, at den pågældende har gjort sig skyldig i en lovovertrædelse, i hvis gerningsindhold indtagelse af spiritus eller euforiserende stoffer er et led.

4. Udtagning af blodprøver må kun foretages under medvirken af en læge.

5. Sigtedes skriftlige samtykke skal søges indhentet før indgrebet, men er ikke en betingelse for udtagning af blodprøver.

6. I modsætning til militær retsplejelovs § 15, stk. 2, er fremstilling af sigtede til afgivelse af urinprøve, ikke medtaget her.

V. Ransagning

Adgangen til ransagning på militært område er reguleret i henholdsvis den militære retsplejelov og retsplejeloven. Militær retsplejelov regulerer adgangen til at foretage ransagning på militært område undtagen tjeneste- og lejeboliger, og giver mulighed for at foretage såkaldt ”kollektiv” ransagning, uden at mistanken nødvendigvis kan rettes mod en bestemt person, og uden at retsplejelovens betingelser for ransagning i øvrigt opfyldt. Adgangen til at foretage ransagning af tjeneste- og lejeboliger på militært område er derimod reguleret i de almindelige bestemmelser om ransagning i retsplejeloven.

1. I medfør af militær retsplejelovs § 12 kan der uden retskendelse ransages på militært område hos såvel civile som militære personer, såfremt:

- der er begrundet mistanke om, at der er begået en lovovertrædelse, der skal behandles som militær straffesag, som efter loven kan medføre frihedsstraf
- ransagningen er af væsentlig betydning for efterforskningen, og
- der ikke er tale om tjeneste- eller lejeboliger.

Bestemmelsen omfatter også aflåste eller uaflåste private biler, tasker og kufferter mv. samt den pågældendes påklædning.

Ransagningen skal ske så skånsomt som muligt.

2. For så vidt retter sig mod en mistænkt persons tjeneste- eller lejebolig samt dér beroende private genstande fremgår det af retsplejelovens § 794, stk. 1 og 2, samt § 796, stk. 3, at ransagningen ansagning kun må foretages uden retskendelse, såfremt:

- der er rimelig grund til mistanke i en militær straffesag,
- ransagningen er af væsentlig betydning for efterforskningen,
- øjemedet ville forspildes, hvis man skulle afvente en retskendelse, og
- lovovertrædelsen enten kan medføre fængselsstraf, eller der er bestemte grunde til at antage, at der kan findes beviser i sagen eller genstande, som kan beslaglægges.

3. Ransagning af en ikke-mistænkt persons tjeneste- eller lejebolig samt dér beroende private genstande kan i medfør af retsplejelovens § 795, stk. 1, og § 796, stk. 3, kun foretages uden retskendelse såfremt:

- øjemedet ville forspildes, hvis man skulle afvente en retskendelse,
- lovovertrædelsen kan medføre fængselsstraf, og
- der er bestemte grunde til at antage, at der kan findes beviser i sagen eller genstande der kan beslaglægges.

Såfremt en person der ikke er mistænkt, har givet skriftlig tilladelse til ransagning af sin tjeneste eller lejebolig på militært område, gælder i medfør af retsplejelovens § 795, stk. 1 ingen yderligere betingelser for ransagningen.

4. Ransagning af såvel en mistænkt som en ikke-mistænkt persons tjeneste- eller lejebolig for at eftersøge en mistænkt, der skal anholdes, kan i medfør af retsplejelovens § 759, stk. 1 foretages uden retskendelse, når:

- der grund til at antage, at den pågældende opholder sig der,

- øjemedet ville forspildes, hvis man skulle afvente en retskendelse.

Såfremt en person der ikke er mistænkt, har givet skriftlig tilladelse til ransagning af sin tjeneste eller lejebolig på militært område, gælder i medfør af retsplejelovens § 795, stk. 1 ingen yderligere betingelser for ransagningen.

5. I forbindelse med al ransagning i medfør af retsplejeloven skal følgende iagttages:

- proportionalitet. Ransagningen må ikke være et uforholdsmæssigt indgreb.
- skånsomhed. Ransagningen skal foretages så skånsomt som muligt.
- anledning. Den person, der har rådighed over boligen m.v. skal gøres bekendt med grundlaget for ransagningen, og opfordres til at overvære denne.
- samtykke. Den person, der har rådighed over boligen m.v., skal spørges om han vil give skriftligt samtykke til ransagningen. Giver samtykke ikke, kan ransagning kun foretages uden retskendelse efter ovenstående retningslinier.
- domstolsprøvelse. Den person der har rådighed over boligen m.v., skal vejledes om muligheden for at få spørgsmålet om ransagningens berettigelse indbragt for retten inden 24 timer. Ifølge militær retsplejelovs § 14 kan fristen ved tjeneste uden for landets grænser, ved orlogsskibe på togt og i øvrigt under ekstraordinære forhold om nødvendigt udstrækkes i indtil 3 gange 24 timer.
- vidner. Den person, der har rådighed over boligen m.v., skal have mulighed for at udpege et vidne til at overvåge ransagningen. Hvis ingen træffes til stede, skal der så vidt muligt tilkaldes to vidner ved ransagningen af en persons tjeneste- eller lejebolig samt aflåste private genstande. Den person der har rådighed over boligen m.v., underrettes da ved skriftlig meddelelse efterladt på stedet.
- rapport. Der skal udfærdiges rapport om ransagningen under overholdelse af 24 timers fristen.

6. Ransagning må ikke foretages uden for militært område.

VI. Beslaglæggelse

1. Beslaglæggelse af genstande som en mistænkt person er i besiddelse af kan i henhold til retsplejelovens §§ 802, stk. 1 og 806, stk. 3 foretages uden forudgående retskendelse, såfremt:

- der er rimelig grund til mistanke i en militær straffesag,
- der er grund til at antage, at genstanden kan tjene som bevis eller bør konfiskeres, eller ved lovovertrædelsen er fravendt nogen, som kan kræve den tilbage, og
- øjemedet ville forspildes, hvis man skulle afvente retskendelse.

2. Beslaglæggelse af genstande som en ikke-mistænkt person er i besiddelse af kan i henhold til retsplejelovens § 803, stk. 1 og 806, stk. 3 foretages uden forudgående retskendelse, såfremt:

- beslaglæggelsen sker som led i efterforskningen i en militær straffesag,
- der er grund til at antage, at genstanden kan tjene som bevis eller bør konfiskeres, eller ved lovovertrædelsen er fravendt nogen, som kan kræve den tilbage, og
- øjemedet ville forspildes, hvis man skulle afvente retskendelse.

3. I forbindelse med beslaglæggelse skal følgende krav iagttages:

- proportionalitet. Beslaglæggelsen må ikke være et uforholdsmæssigt indgreb i forhold til sagens betydning, jf. retsplejelovens § 805, stk. 1.
- domstolsprøvelse. Den person indgrebet retter sig imod, skal vejledes om adgangen til at få beslaglæggelsen indbragt for retten snarest og senest inden for 24 timer. Ifølge militær retsplejelovs § 14 kan fristen ved tjeneste uden for landets grænser, ved orlogsskibe på togt og i øvrigt under ekstraordinære forhold om nødvendigt udstrækkes i indtil 3 gange 24 timer.
- Beslaglagte genstande skal snarest muligt optegnes og mærkes, og kvittering skal udstedes på begæring, jf. retsplejelovens § 807, stk. 5.

4. Såfremt den person indgrebet retter sig imod giver skriftligt samtykke til beslaglæggelsen, kan beslaglæggelse foretages efter ovenstående retningslinier uden efterfølgende indbringelse for retten.

5. Beslaglæggelse vil også kunne ske uden for militært område, f.eks. under march på landevej.

VII. Afhøring

1. Ved afhøring af vidner skal følgende i medfør af retsplejelovens § 751 iagttages:

- forklaringen skal så vidt muligt gengives med vidnets egne ord.
- vidnet skal have mulighed for at gøre sig bekendt med gengivelsen af forklaringen.
- vidnets eventuelle rettelser og tilføjelser skal medtages.
- vidnet skal gøres bekendt med, at han ikke har pligt til at underskrive rapporten.
- vidnet skal gøres bekendt med, at han ikke har pligt til at udtale sig, når der er risiko for en senere sigtelse.

Der vil f.eks. være risiko for en senere sigtelse når:

- vidnet er part i et færdselsuheld.
- mistanken eller anmeldelsen er så svag, at der ikke rejses sigtelse mod vidnet, men det dog ikke straks kan afvises, at sigtelse senere kan blive rejst mod vidnet.

2. Følgende formulering bør anvendes, når et vidne gøres bekendt med, at vedkommende ikke har pligt til at udtale sig: ”Vidnet er gjort bekendt med, at han afhøres uden sigtelse og at han ikke har pligt til at udtale sig”.

3. Sigteelse bør anvendes i følgende tilfælde:

- mistanken er stærk eller sikker, eller
- når den mistænkte er anholdt, eller der er foretaget straffeprocessuelle indgreb, f.eks. ransagning, beslaglæggelse eller udtagelse af blodprøve over for mistænkte.

4. Ved afhøring af sigtede skal følgende i medfør af retsplejelovens §§ 732, stk. 2, 751 og 752 iagttages:

- det væsentlige indhold af de afgivne forklaringer tilføres rapporterne, herunder bl.a. om sigtede erkender eller nægter sig skyldig, samt i hvilket omfang,
- forklaringen skal så vidt muligt gengives med sigtedes egne ord,
- sigtede skal have mulighed for at gøre sig bekendt med gengivelsen af forklaringen,
- sigtedes eventuelle rettelser og tilføjelser skal medtages,
- sigtede skal gøres bekendt med, at vedkommende ikke har pligt til at underskrive rapporten,
- fonetisk optagelse af forklaringer må kun finde sted, når den afhørte er gjort bekendt hermed,
- sigtede skal gøres bekendt med sigtelsen,
- det skal fremgå af rapporten, at sigtede er gjort bekendt hermed, og med at han ikke har pligt til at udtale sig,
- der må ikke stilles spørgsmål således, at noget der er benægtet eller ikke erkendt, forudsættes tilstået (ledende spørgsmål),
- løfter, urigtige foregivender eller trusler må ikke anvendes,
- det skal fremgå af rapporten, at sigtede er vejledt om muligheden for forsvarerbeskikkelse.

VIII Anholdelse

1. Militært personel der med rimelig grund mistænkes for et strafbart forhold kan ifølge retsplejelovens § 755, stk. 1, anholdes såfremt anholdelsen må anses for påkrævet for at:

- hindre yderligere strafbart forhold, eller
- sikre mistænktes foreløbige tilstedeværelse, eller
- hindre mistænktes samkvem med andre.

B. Øvrige efterforskningsmæssige kompetencer for militære myndigheder.

I militær retsplejelovs § 10 og § 15 er henholdsvis overordnede/militære myndigheder blevet tillagt selvstændig kompetence til under nærmere omstændigheder at foretage anholdelse og til at udtage udåndingsprøver, eller fremstille personel til udtagning af blodprøver samt til afgivelse af urinprøver.

Desuden kan enhver i henhold til retsplejelovens § 755, stk. 2 anholde en person, såfremt den pågældende træffes under eller i umiddelbar tilknytning til udøvelsen af et strafbart forhold.

Disse indgreb er ikke omfattet af reglerne om uopsættelige efterforskningsskridt, og kan foretages uden forudgående bemyndigelse fra auditøren.

Det er kun de nævnte indgreb der kan foretages uden forudgående kontakt til auditøren. Såfremt blodprøven f.eks. giver anledning til en militær straffesag, skal sagen straks overgives til Forsvarets Auditørkorps. Tilsvarende skal tjenestestedschefen og Forsvarets Auditørkorps straks underrettes ved anholdelse foretaget i medfør af militær retsplejelovens § 10 eller retsplejelovens § 755, stk. 2.

Anholdelse i medfør af militær retsplejelovs § 10.

I medfør af militær retsplejelovs § 10 kan overordnede anholde en underordnet såfremt:

- der udvises grov ulydighed eller grov respektstridig opførsel, og
- anholdelsen skønnes nødvendig af hensyn til disciplinen.

Da der er tale om grov ulydighed eller grov respektstridig opførsel, er der tale om en militær straffesag, og den videre behandling sagen skal ske ved Forsvarets Auditørkorps foranstaltning.

Anholdelse i medfør af retsplejelovens § 755, stk. 2.

I henhold til retsplejelovens § 755, stk. 2 kan enhver anholde en person, såfremt den pågældende person træffes under eller i umiddelbar tilknytning til udøvelsen af et strafbart forhold.

Såvel militært personel som civile personer kan anholdes i medfør af bestemmelsen om privat anholdelse i retsplejelovens § 755, stk. 2. Den anholdte skal dog snarest muligt overgives til politiet eller til auditøren med oplysning om tidspunkt og grundlag for anholdelsen.

Udåndings- blod- og urinprøver i medfør af militær retsplejelovs § 15.

Militære myndigheder kan i medfør af militær retsplejelovs § 15, under nærmere omstændigheder afkræve militært personel udåndingsprøve samt fremstille disse personer til udtagelse af blodprøve og til afgivelse af urinprøve. Såfremt resultatet af prøven giver anledning til en militær straffesag, skal sagen straks overgives til Forsvarets Auditørkorps.

1. I medfør af militær retsplejelovs § 15, stk. 1, kan udåndingsprøve til enhver tid kræves af militært personel der:

- fører motordrevet køretøj, eller
- varetager opgaver for hvilke der er fastsat særlige promillegrænser i medfør af militær straffelovs § 21.

Det kræves ikke i medfør af militær retsplejelovs § 15, stk. 1, at der foreligger konkret mistanke om strafbart forhold.

2. Militært personel kan endvidere i medfør af militær retsplejelovs § 15, stk. 2, fremstilles til udtagelse af blodprøve og til afgivelse af urinprøve såfremt:

- personen nægter at afgive udåndingsprøve, eller vedkommende ikke er i stand til at medvirke til en sådan, eller
- udåndingsprøven giver grund til at antage, at der foreligger en overtrædelse af militær straffelovs § 20 eller en promillegrænse fastsat i medfør af militær retsplejelovs § 21 eller færdselsloves §§ 53 og 54, eller
- der er begrundet mistanke om, at personen gør tjeneste under indflydelse af euforiserende stoffer.

3. Udtagelsen af blodprøver må kun foretages under medvirken af en læge. Fremstilling til afgivelse af urinprøver skal ligeledes ske for en læge.

Forsvarets Auditørkorps, den 19. december 2005

P. H. LICHTENSTEIN